

เทศน์เช้า วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ตั้งใจฟังธรรมเพราะเราแสวงหาสิ่งจะหาความจริงในชีวิตความเป็นจริงของเรา ในชีวิตความเป็นจริงนะ ในชีวิต ชีวิตจริงๆ เป็นสมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติเกิดขึ้นชั่วคราว ๑๐๐ ปี แต่คนเราเกิดมา เกิดมาเพื่อสร้างคุณงามความดี เกิดมาเพื่อพัฒนาหัวใจของเรา ถ้าพัฒนาหัวใจของเรา หัวใจเราจะเริ่มคิดบวก เริ่มจะมีความสุขขึ้นมา

แต่ธรรมดาของคนมันมีคิดบวกคิดลบ ถ้าหัวใจของคนคิดลบๆ นะ คิดแต่ตัดทอนกำลังใจของตน คิดแต่ทำร้ายตัวเองๆ ทำร้ายตัวเองโดยการตัดโอกาส ทำร้ายโดยความไม่มูมานะไง

แต่ถ้าความมูมานะ ความขยัน ความหมั่นเพียรขึ้นมา คิดบวกๆ คนคิดบวกมันจะทุกข์มันจะยากในสายตาของคนอื่นนะ แต่มันจะเป็นความสุขของเราๆ ใจ ถ้าความสุขของเรา เห็นไหม

คนเราเกิดมาปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ทุกๆ คน ปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ใจ แต่ความทุกข์ ความทุกข์มันคืออะไร ความทุกข์คือความขัดแย้ง ไม่พอใจก็เป็นความทุกข์ไปทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันพอใจๆ ใจ คำว่า “พอใจ” ถ้าพอใจ คิดบวกๆ

เวลาไปหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านบอกเลย ความขยันหมั่นเพียรอบเหงื่อต่างน้ำทั้งวันๆ นั้นนะสมบัติสาธารณะๆ สมบัติของเราๆ ยังไม่มีเลย สมบัติของเราๆ ยังไม่มีเลย แล้วเวลาคนคิดบวก คนมีคุณงามความดีมันคิดแล้วมันมีการกระทำนะ มันเปล็ดเปล็นไปกับงานนั้นๆ มันไม่เห็นงานที่ละเอียดกว่านั้น งานที่ละเอียดกว่านั้นๆ

งานที่ละเอียดกว่านั้น เห็นไหม สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี นี่เป็นการยืนยันขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนาะ นี่เป็นบาลีในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วจิตคนมันสงบหรือไม่ จิตของคนมันสงบหรือไม่ ที่มันทุกข์มันยากอยู่นี้มันทุกข์มันยากเพราะอะไร

หน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงานนะ แต่ถ้าเวลาความคิดมันขัดแย้งขึ้นมา มันมีความทุกข์ความยากของมันทั้งนั้นนะ แล้วถ้าคนคิดลบ มันวางแผน มันคิดแต่ผลประโยชน์ของตนนะ แต่ไม่ได้หอรอก มโกรรม กรรมไม่มีที่ลับที่แจ้ง เวลามันเกิดในที่ลับ ที่ลับมันก็ปิดหูปิดตาทั้งนั้นนะ แต่มันก็มีเวรมีกรรมของมันทั้งนั้นนะ

เวลาคนทำความผิด ถ้าตำรวจจับไม่ได้ มันก็รอดพ้นของมันไป เวลาคนที่ไม่ได้ทำอะไรเลย เขาสร้างหลักฐานเท็จขึ้นมา แล้วเอาคนนั้นเข้าไปติดคุก คนไม่ได้ทำความผิดติดคุกก็มี แล้วคนที่เขาคิดบวกนะ เขาคิด บอกว่ามันเป็นกรรมเก่าของเขาๆ แต่ถ้าคนคิดลบอยู่ไม่ได้เลยนะ เราไม่ได้ทำอะไรเลย ไม่ได้ทำอะไรเลย ทำไมเราต้องมาติดคุกติดตะรางๆ นี่มันเป็นเวรกรรมของสัตว์ ถ้าเป็นเวรกรรมของสัตว์ แล้วใครรู้ได้ละ ใครรู้ได้ว่าเขาไม่ได้ทำความชั่วเลย เขาไม่ได้ทำอะไรเลย แต่เขาสร้างหลักฐานเท็จขึ้นมามัดเขาเข้าคุกเข้าตะรางไป ถ้าคนคิดลบนะ ซอกซำ ซ้ำใจตายในคุกนั้นนะ แต่คนคิดบวกๆ เขารอจนชีวิตของเขาพ้นจากโทษออกมา เขาก็สร้างคุณงามความดีของเขา ชีวิตของเขา

เรามองแล้วมันสังเวช เวลาคิดอย่างนั้น คิดทางวิทยาศาสตร์ รับไม่ได้นะ ทุกคนรับไม่ได้ว่า เขาเป็นคนบริสุทธิ์ผุดผ่อง เขาไปติดคุกได้อย่างไร เขาเป็นคนดีๆ เขาติดคุกได้อย่างไร แล้วไอ้คนเลวร้ายที่มันพ้นจากคุกๆ นี่มันกรรมของสัตว์ๆ กรรมเก่า กรรมใหม่

เวลากรรมเก่า กรรมใหม่ กรรมที่การกระทำมา การกระทำมันไปเจอสังคมอย่างนั้น เจอสถานะแวดล้อมอย่างนั้น ไปเจอชุมชนอย่างนั้น มันมีความทุกข์ความยากทั้งนั้นนะ แต่เวลาเราเกิดมาแล้วนะ เกิดในประเทศอันสมควร เป็นชุมชนที่อบอุ่นนะ ในสมัยโบราณ ผักสวนครัวรั้วกินได้ เก็บผักเก็บหญ้ากินตามทางกันทั้งนั้นนะ ที่ไหนมันก็กินได้ ถ้าเราไม่เห่อเหิมทะเยอทะยานเกินไป รักษาหน้าของตนว่าจะเป็นเศรษฐีๆ ไร

ถ้าจิตใจเรา สุขอื่นใดไม่เท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา มันเก็บผักเก็บหญ้าตามท้องไร่ท้องนากินได้ทั้งนั้นนะ ถ้ามันกินได้ของมัน ชีวิต ความเป็นสุขๆ เราต้องการแสวงหาชีวิตแบบนั้น ถ้าชีวิตแบบนั้นนะ ชีวิตแบบนั้นมันต้องเป็นการคิดบวก การคิดบวกมันคิดจากหัวใจของตน ถ้าคิดจากหัวใจของตนนะ เราได้สร้างคุณงามความดีสิ่งใดมา ถ้าเราได้สร้างความดีสิ่งใดมา อภิชาติบุตร บุตรที่ดีกว่าพ่อกว่าแม่ มันก็มีความโต้แย้งในบ้านนะ ในบ้านถ้าลูกคิดบวก ลูกคิดดี พ่อแม่ก็คิดไปอย่างหนึ่ง

ถ้าพ่อแม่คิดอย่างนี้ละ ในพระไตรปิฎก เวลาพระกัสสปปะกับภรรยาของท่านมีความเห็นเหมือนกันว่าจะออกบวชทั้งคู่ พ่อแม่เป็นเศรษฐีทั้งนั้นเลย พ่อแม่เป็นเศรษฐีละ ก็อยากให้ลูกเป็นฝั่งเป็นฝา ก็เอาลูกทั้งฝ่ายผู้หญิงและฝ่ายผู้ชายมาแต่งงานกัน เวลาแต่งงาน ลูกมันสัญญากันเองนะ เราจะอยู่แบบพรหมจรรย์ เอาดอกไม้มะ ดอกไม้วางไว้บนหัวนอน เราจะไม่ล่วงเกินต่อกัน

รอนพ่อแม่ตายนะ พ่อแม่ทั้งทางฝ่ายผู้ชายก็สิ้นชีวิตไป พ่อแม่ของฝ่ายผู้หญิงก็สิ้นชีวิตไป แล้วสองคนนะ เราแจก แจกสมบัติ แล้วบอกว่า ไป ไปด้วยกัน ออกบวชทั้งคู่ แล้วสำเร็จนะ ผู้หญิงไปบวชเป็นนางภิกษุณี ผู้ชายไปบวชเป็นพระกัสสปะ เห็นไหม รอนกว่าพ่อแม่สิ้นชีวิตไปนะ สิ้นชีวิตทั้งสองฝ่าย แล้วสมบัติที่พ่อแม่หว่านนักหว่านหนา ลูกแจกหมดเลย แจกเสร็จแล้วต่างคนต่างแยกกันไป แล้วประพฤติกฎีปฏิบัติขึ้นมาสิ้นสุดแห่งทุกข์ นี่พูดถึงอภิชาติบุตร บุตรที่ดีกว่าพ่อกว่าแม่

แต่พ่อแม่คิดไม่ได้ คิดไม่ทันก็เป็นเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าบุตรที่ว่ามิเวรมีกรรมต่อกัน จงล้างจงผลาญนะ เราไปอ่านเจออยู่ใน ท. เลียงพิบูลย์ เวลาเขามีพี่สาว พี่น้องสองคน คนหนึ่งมีครอบครัว คนหนึ่งไม่มีครอบครัว คนที่มีครอบครัวมีลูกอยู่คนหนึ่ง มันล้างมันผลาญจนหมดนะ ตระอมใจตาย พอตระอมใจตายแล้วมาเข้าฝันพี่สาวหรือน้องสาวบอกว่า เฮ้ย! เอ็งเอาเงินอีก ๕๐ สตางค์นะ ไปให้ลูกชายกูที แล้วบอกว่าเป็นของเราละ มันจะได้หมดเวรหมดกรรม

เขารู้ของเขาไง เขาตายไปแล้วเขายังรู้ของเขาว่าลูกของเขามันมิเวรมีกรรมต่อกัน มาล้างมาผลาญจนหมดเลย หมดเลยแล้วยังใช้หนี้มันไม่หมดนะ ตายไปแล้วยังมาเข้าฝันอีกนะ บอกว่าให้ไปเอาเงินแล้วเอาไปให้ลูกชาย บอกให้มันอีก ๕๐ สตางค์ ยังค้างอยู่อีก ๕๐ สตางค์ ไม่อย่างนั้นชาติหน้ายังมีเวรมีกรรมต่อกันไปอีก นี่พูดถึงเรื่องเวรเรื่องกรรม แต่เราไม่เห็นไง

กรรมเป็นอนินทรีย์ ถ้ากรรมเป็นอนินทรีย์ เราย้อนกลับมาในชาติปัจจุบันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสอนที่ปัจจุบันนี้ ถ้าใครมีสติสัมปชัญญะในปัจจุบันนี้ เราจะสร้างคุณงามความดีของเรา สร้างคุณงามความดี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถึงทำดีแล้วมันไม่ได้ดี ทำดีแล้วไม่มีใครเห็นความดีของเรา ทำดีแล้วมีความขัดแย้งขึ้นมา เราก็พยายามทำคุณงามความดีของเรา

ทำคุณงามความดีของเราเพราะเหตุใด เหตุเพราะสภาวะแวดล้อมอย่างนี้ไง สภาวะแวดล้อมแบบโลกๆ ไร ต้องมีการสอพลอ ต้องมีการจ้างวานกัน มันเป็นเรื่องโลกๆ เราทำความดี

ของเรา เขาจะคิดเรื่องอะไรก็เรื่องของเขา เราสร้างคุณงามความดีของเราๆ แล้วถ้ามันยังไม่ได้ผล กรรมเก่า กรรมใหม่ กรรมเก่าแบบว่าเรามาเจอสถานะสังคมอย่างนี้ไง

ถ้าเราเจอสถานะสังคมที่คินะ มีหลายครอบครัวมาก พ่อแม่ในครอบครัวคุยกันรู้เรื่อง มีความอบอุ่น นั่นนะบุญมหาศาล น้อยนักที่จะเป็นครอบครัวแล้วมาวัดพร้อมๆ กัน น้อยนักจะต้องอบรม ต้องบ่มเพาะ ต้องคุยกัน ต้องชักจูงกัน แล้วความเข้าใจเหมือนกัน ความเข้าใจเหมือนกัน เห็นอันเดียวกันแสนยาก แต่ถ้าเป็นจริงๆ ครอบครัวนั้นนะมีบุญกุศล ถ้าบุญกุศล สิ่งนั้นมันมีบุญกุศลนะ เพราะอะไร เพราะความอบอุ่นในครอบครัวไง

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วจิตสงบมันจะสงบได้อย่างไร นี่ไง พุดถึงความเป็นอยู่ขึ้นมาแล้ว ความคิดมันก็แตกต่างกันไปแล้ว พอความคิดแตกต่างกันไปแล้ว มุมมองก็แตกต่างกันไป ถ้ามุมมองแตกต่างกันไป ถ้ามันอยู่ในความดี มุมมองแตกต่างกัน ถ้ามันมีหยาบ กลางละเอียด นั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ ถ้าหยาบนะ ก็ยังหยาบๆ อยู่พัฒนาขึ้นมาได้เป็นกลาง ถ้าพัฒนาได้เป็นความละเอียด แต่คนที่ขี้เนื้อมันบอกว่า มันปล่อยางหมดเลย ละเอียดที่สุด

ไอ้นั้นมันขี้เกียจขี้คร้าน เอาเปรียบคนอื่น คนอื่นเขาทำอยู่ตลอดเวลา คนอื่นเขาขวนขวายอยู่ตลอดเวลา คนอื่นเขาทำเพื่อส่วนรวมอยู่ตลอดเวลา

“ไอ้โฮ! ไอ้นั้นมันหยาบๆ ไอ้ของฉันทันละเอียด”

ละเอียด มึงอย่าใช้สอยไปกับเขาสิ ละเอียด อย่าอยู่ร่วมสังคมเขาสิ ละเอียด เอ็งก็ต้องอยู่คนเดียว ละเอียด เอ็งก็ต้องเป็นฤๅษีชีไพรอยู่ในป่าในเขานั้น แล้วก็หาเก็บผลไม้กินเอาเอง

เวลาคนมันขี้เนื้อ กิเลสมันร้ายกาจนัก มันปลิ้นปล้อน มันหลอกมันลวงใจ แต่ถ้าคนฉลาดนะ ธรรมวินัยนี้ ศีลธรรมเขาเอาไว้จับผิดตนเอง ศีลคือศีลของเรา ศีลนี้ศีลของใคร ศีลคือศีลของเรา หลวงตาท่านบอก ขอศีลๆ เหลือศูนย์ ไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติของตนเลย เพราะมันไม่ได้ทำ เพราะมันขี้เกียจขี้คร้าน แล้วแอบอ้าง น้อฉล “ปล่อยาง ไม่คิดข้อมสิ่งใดเลย ละเอียดลึกซึ้ง” มันเป็นไปได้อย่างไร

คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เศรษฐีธรรมๆ หมายถึงว่า รู้เห็นตามความเป็นจริงแล้ววางไว้ตามความเป็นจริง

แต่พวกเราไม่รู้ไม่เห็นสิ่งใดเลย ศึกษาแล้วปล่อยวางๆ ปล่อยวางโดยที่ไม่รู้ไม่เห็น เหมือนยาจกเงี้ยว ไม่มีทรัพย์สินสมบัติสิ่งใดติดตัวของตนเลย แล้วบอกปล่อยวาง ก็มึงไม่มี แล้วมึงจะเอาอะไรวาง ไม่มีทรัพย์สินสมบัติสิ่งใดเป็นของคนสักชิ้นหนึ่ง แล้วเอาอะไรไปวาง มันตระหนี่ถี่เหนียว มันอยากได้อะไรดี อยากอวดอ้างว่ามันมีคุณธรรม แต่มันไม่มีอะไรเป็นสมบัติของตัวเอง แม้แต่ชิ้นเดียว

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราเนะ เวลาท่านเก็บหอมรอมริบ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านพูดประจำว่าหลวงปู่มั่นเป็นพระอะไร เป็นพระอรหันต์นะ ท่านยังเก็บหอมรอมริบ ทุกกฐลสิ่งใดท่านไม่ยอมข้ามแม้แต่เล็กแต่น้อยเลย ทำไว้เพื่ออะไร ทำไว้เพื่อไ้พวกตาต่างๆ ึง ทำไว้เพื่อพวกลูกศิษย์ลูกหาที่คอยเฟ่งคอยคว่าอาจารย์ของเราต้องยอดเยี่ยมไง ถ้าอาจารย์เราไม่ยอดเยี่ยมเป็นอาจารย์ของเราไม่ได้ไง ทั้งๆ ที่ท่านสติวินัย

สติวินัยหมายความว่า ธรรมะวินัยนี้มันเป็นสมมุติ หัวใจนั้นมันธรรมเหนือโลก มันเหนือสมมุติบัญญัติแล้ว มันไม่มีสิ่งใด ไม่มีสิ่งใดเพราะอะไร ไม่มีภวาสวะ ไม่มีภพ ไม่มีภพ ไม่มีฐานที่ตั้งของเจตนา การกระทำสิ่งใดที่ขาดเจตนา ขาดการหวังผล ไม่มีผลหรือ แต่ท่านก็ยังมาเก็บหอมรอมริบมาทำเพื่อเป็นตัวอย่าง ชีวิตแบบอย่าง

ชีวิตแบบอย่างนี้หายากมาก ชีวิตแบบอย่างเริ่มต้นคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ท่านมีความสุขความสบายในใจของท่าน ท่านมีความพร้อมหมดเลย แต่ท่านมาใช้ชีวิตแบบอย่างให้เป็นแบบอย่างให้เรานะ “ภิกษุทั้งหลาย เวลาเธอโดนโลกธรรมเบียดเบียนหนักหนาสาหัสสาครรจ์นะ ให้ดูเราตถาคตเป็นตัวอย่าง ให้ดูเราตถาคตเป็นตัวอย่าง” ท่านบอกให้ดูท่านเป็นตัวอย่างๆ นี่ไง ท่านไม่บอกเลยว่า ฉันปล่อยวาง แล้วทำอะไรก็ได้ แล้วก็บอกว่านี่ละเอียดลึกซึ้ง... ใ้พวกจี้ครอก

แต่ถ้าพวกเศรษฐี หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำของท่าน ท่านทำเป็นตัวอย่าง เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ท่านพูดเอง นี่ไง ทำให้มันคุ้มมันยังไม่เอาเลย แล้วจะไปสั่งสอนอะไรมัน สั่งสอนมันจ้ำจี้จ้ำไช มันจะเอาไหม ทำให้มันเห็นเป็นตัวอย่าง หลวงปู่เสาร์ท่านนั่งทั้งวันทั้งคืนเลยนะ นั่งประพฤติปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง นี่ครูบาอาจารย์ของเราท่านมีดีไปคนละอย่าง เพื่อเป็นประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทาง นี่ครูบาอาจารย์ที่ดีๆ ึง

คำว่า “เศรษฐีธรรมดา” ต้องมีคุณธรรม มีศีลคือความปกติของใจ มีสมาธิคือความสงบ ระวัง มีความสุขในหัวใจ แล้วก็ยังมีปัญญาภาวนามยปัญญา ปัญญาที่รู้แจ้งแทงตลอดในกิเลส ตัณหาความทะยานอยากนะ รู้แจ้งเห็นจริง เวลากิเลสมันขาดคือปล่อยวางตามความเป็นจริง

ไม่ใช่ว่า “ฉันจะปล่อยวางแล้วนะ ไม่มีใครเห็นฉันปล่อยวางเลย แหม! ฉันปล่อยวาง ฉันเป็นคนดี แล้วถ้าไม่มีใครเห็นฉันปล่อยวาง ฉันจะไม่ยอมปล่อยวาง จนกว่าใครจะมองเห็น ฉันถึงจะปล่อยวาง”...อีกร้อยชาติ กิเลสทั้งนั้น แอบอ้างไง นี่พวกขี้เนื้อ พวกขี้เนื้อ นิสสัยขี้เนื้อมันก็จะขี้เนื้อ ตลอดไป

ถ้านิสัยคนที่มีคุณธรรม ที่เราทำความดีๆ สิ่งที่ทำความดี ทำความดีเพื่อหัวใจของเรา มันมีมาตรฐานนะ อริยสังขามีมาตรฐานเดียว คนเราจะชำระล้างกิเลสต้องผ่านอริยสังขิตนี้กลั่นออกมา จากอริยสังขิต ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

นิโรธะ นิโรธความรู้แจ้ง รู้แจ้งในกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ทุกข์กับสมุทัยเป็นฝ่าย กิเลส นิโรธกับมรรคเป็นฝ่ายธรรม ธรรมกับกิเลสชำระล้างกัน เห็นไหม มันประหัดประหารกัน มันรู้ตามความเป็นจริงของมัน

เวลาจิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสังขิต มันมีมาตรฐานเดียว คนจะขีปปาภิญญา จะพระอรหันต์ ประเภทใดก็แล้วแต่ จิตนี้ต้องกลั่นออกมาจากอริยสังขิต เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวักขยญาณในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นเป็นมาตรฐาน ความเป็นมาตรฐาน อันนั้นนะ เวลาใครผ่านมาตรฐานอันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเข้าใจได้ จะรู้ได้

ถ้าใครไม่ได้ผ่านมาตรฐานอันนั้น มีความเข้าใจ มีพระมีความเห็นผิดจะไปเข้าเฝ้าองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะไปรายงานตนว่าตัวเองเป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าให้พระไปยืนขวางทางอยู่ บอกให้เข้าป่าช้าไปก่อน จะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารับแขกด้วยการให้กันไปพักไว้ที่ป่าช้าก่อน พอเข้าไปในป่าช้า ไปอยู่ในป่าช้า ไปเห็นซากศพ ไปเห็น มันวิเวก มันวังเวง มันกลัวขึ้นมา นี่ใจ พระอรหันต์อะไรของเอ็ง

นี่มันเข้าใจไอ้พวกขี้เนื้อ ไม่มีธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มึงจะเอาความ เป็นพระอรหันต์มาจากไหน เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอ็งก็อ้างอิงธรรมชาติของ

จะจิตสงบได้ จิตสงบได้ จิตที่มันจะเป็นจริงได้มันต้องมีของมัน ไม่ใช่ว่ามันไม่มีแล้วปล่อยให้วาง “นุ่นก็ปล่อยให้วาง นีก็ปล่อยให้วาง จิตฉันสูงส่ง จิตฉันอยู่บนยอดไม้”

แต่ในธรรมชาติของคัมภีร์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะสูงส่งต่ำต้อยแค่ไหนก็อยู่ที่ภาวะ อยู่ในภพ อยู่ในหัวใจของเราเนี่ย หัวใจที่คงาม หัวใจที่สูงส่ง มันก็อยู่ที่กลางหัวอกเราเนี่ย หัวใจที่ต่ำต้อย หัวใจที่หยาบช้ำ มันก็อยู่ที่กลางหัวอกเนี่ย เพียงแต่ว่ามันคายพิษออกมาเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เท่านั้นเอง

สิ่งที่เป็นสุขๆ นะ เศรษฐีธรรมใจ รู้รอบขอบชิด เราทำทุกอย่าง หมั่นเพียร ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว แล้วปล่อยให้วาง ปล่อยให้วางคือว่าทำเสร็จแล้วให้คนอื่นร่วมใช้ร่วมสอย เป็นสาธารณะสมบัติ ใครๆ ก็ใช้สอยสิ่งนั้นได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของเรา เราไม่อ้างอิงว่าของเรา แล้วใครใช้แล้วเราได้บุญได้กุศลของเรา ปล่อยให้วาง เห็นไหม แต่คนอื่นแล้วมันไม่ปล่อยให้วาง มันปล่อยให้วางไม่ได้ ถ้ามันยังไม่ได้ทำเลยมันยังไม่มียะไรจะปล่อยให้วาง แล้วจะเอาอะไรไปปล่อยให้วาง

นี่ไง ถ้าเป็นสังขธรรมๆ มันต้องรู้แจ้งเห็นจริงแล้วปล่อยให้วาง การรู้แจ้งเห็นจริงมีการกระทำ เห็นไหม สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตมันสงบมันระงับได้ มันมีความละลาย มีความละเอียดของมัน มีความขยัน มีความหมั่นเพียรของมัน ถ้าจิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นกิเลส พอจิตเห็นกิเลส จิตพิจารณาแล้ว ถ้ามันพิจารณาแล้วนะ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ มันสมบูรณ์แบบ ทุกข์ สมุทัย มรรค มรรคญาณ เกิดนิโรธความรู้แจ้ง จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ

จิตนี้ไม่ได้กลั่นออกมาจากการศึกษา กลั่นออกมาจากการท่องจำ กลั่นออกมาจากฟัง เยอะๆ ฟังแล้วเป็นคติเป็นแบบอย่าง แต่ถ้ามันจะเป็นความจริง จิตนี้ต้องกลั่นออกมาจากอริยสัจ ถ้าจิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้มันจะมีสัจจะมีความจริง แล้วมันจะมีการปล่อยให้วางได้จริงๆ มันจะเห็นจริง ทำจริง เป็นความสัจจะความจริงในใจอันนั้น มาตรฐานนี้เป็นมาตรฐานของพระพุทธศาสนา ภาวนามยปัญญา ปัญญาชำระล้างกิเลสต้นหาคความทะยานอยากในหัวใจของสัตว์โลก เอวัง